

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Zpráva o činnosti úřadu za rok 2010

---

1. Zpráva o výkonu věcné působnosti

1.1 Obecně

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) vykonával svoji činnost jako orgán sociálně-právní ochrany dětí řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“).

V roce 2010 byl ředitelem Úřadu Zdeněk Kapitán.

V roce 2010 se realizovala Koncepce činnosti Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí do konce roku 2010 schválená Ministerstvem práce a sociálních věcí, která stanovila měřitelné cíle ve čtyřech oblastech (1) stabilizace agend, zejm. revize spisů, přechod na systém elektronické evidence a stanovení rámcových pracovních postupů, (2) navázání hlubší spolupráce s OSPOD a zahraničními ústředními orgány a ostatními spolupracujícími subjekty, (3) přestěhování ÚMPOD do prostor odpovídajících povaze jeho činnosti a postavení jako ústředního orgánu podle haagských úmluv a jiných dokumentů, (4) odpovídající finanční zajištění úpravou rozpočtu ÚMPOD zejména pro následující roky.

V rámci stabilizace agend přitom koncepce činnosti předpokládala především soubor technických a personálních opatření směřujících k tomu, aby byl Úřad jako orgán sociálně-právní ochrany schopen poskytovat kvalitní sociální práci. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je zejména zavedení systému soustavného vzdělávání, zapojení psychologů do odborných agend Úřadu a zavedení systému odborné supervize.

Na konci roku zaměstnával Úřad v rámci uvedených 20 systemizovaných míst celkem 21 osoby – ředitele, zástupkyni ředitele, 11 právníků, 2 psychology a 7 administrativních zaměstnanců (kancléře, sekretářku úřadu, dvě zaměstnankyně ekonomického úseku, dvě zaměstnankyně spisovny).

Podrobnosti týkající se počtu spisů ve srovnání s rokem 2009 jsou uvedeny tabulce 1; případy do ciziny jsou případy, kdy je žádána pomoc od zahraničního orgánu, a případy z ciziny jsou případy, kde zahraniční orgán žádá pomoc od orgánů České republiky.

Položka	2009		2010	
	počet	nárůst %	počet	nárůst %
Doručená pošta	14 040	-	18 072	28,72
Odeslaná pošta	15 064	-	18 234	21,04
Telefonáty	nesledováno	-	6 535	-
Nové spisy – právní pomoc do ciziny	176	-	427	142,61
Nové spisy – právní pomoc z ciziny	190	-	400	110,53
Nové spisy – agenda SPR	989	-	662	- 33,06
Nové spisy – evidence dětí pro mezinárodní osvojení	52	-	77	48,08
Nové spisy – evidence žadatelů o osvojení z ciziny	18	-	40	122,22
Nové spisy – evidence žadatelů o osvojení z České republiky	1	-	5	400,00

Položka	2009		2010	
	počet	nárůst %	počet	nárůst %
Živé spisy – právní pomoc do ciziny	1 231	-	1 435	16,57
Živé spisy – právní pomoc z ciziny	1 003	-	1 195	19,14
Živé spisy – agenda SPR	1 407	-	2 008	42,71
Živé spisy – evidence dětí pro mezinárodní osvojení	249	-	327	31,33
Živé spisy – evidence žadatelů o osvojení z ciziny	39	-	79	102,56
Živé spisy – evidence žadatelů o osvojení z České republiky	3	-	8	166,67
Živé spisy celkem*	3 932	-	4 638	17,96
Výživné vymožené z ciziny v tisících Kč	11 348	-	11 958	5,38
Výživné vymožené do ciziny v tisících Kč	4 906	-	7 198	46,72

Tab. 1: Spisová agenda Úřadu k 31. 12. 2010

Úřadu došlo v roce 2009 celkem 18 072 podání (oproti 14 040 v roce 2009), tj. v průměru 702 na jednoho zaměstnance a 1 642 na jednoho odborného referenta a odešlo 18 234 písemností (oproti 15 064 v roce 2009), tj. v průměru 868 na jednoho zaměstnance a 1 657 na jednoho odborného referenta.

Zaměstnanci Úřadu (právníci a psychologové) při vyřizování agendy uskutečnili 6 535 telefonátů – jednalo se o poskytnutí informací a konzultací jak k novým případům, tak k případům již vedeným Úřadem. 62 % těchto telefonátů bylo v délce do 5 minut, 27 % v délce 5 až 20 minut a 11 % telefonických konzultací bylo delších než 20 minut. Velká část delších telefonických konzultací byla věnována prevenci a řešení již existujících případů mezinárodních únosů dětí nebo jiných forem rodičovských sporů.

Zaměstnanci Úřadu se v průběhu roku 2010 aktivně účastnili jako školitelé na vzdělávacích akcích pro orgány sociálně-právní ochrany dětí (krajských úřadů i nižších stupňů) a studentů právnických fakult.

V listopadu 2010 se uskutečnilo společné pracovní setkání Ministerstva práce a sociálních věcí a Úřadu se zástupci orgánů sociálně-právní ochrany dětí, kde byla pozornost věnována zejména problematice mezinárodních únosů dětí a vymáhání výživného.

Ředitel a zástupkyně ředitele se jako lektori účastnili pravidelných předvýjezdových školení konzulárních pracovníků na Ministerstvu zahraničních věcí.

Úřad působil jako poskytovatel odborné praxe pro studenty právnických fakult, zejména Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

V roce 2010 byla zprovozněna autentizovaná (chráněná) zóna internetových stránek Úřadu, která je přístupná státním orgánům (zejména orgány sociálněprávní ochrany dětí a soudy). Obsahuje značné množství informací odborného charakteru o jednotlivých agendách Úřadu, dokumenty používané v činnosti Úřadu, a to i konkrétně ve vztahu k nejdůležitějším státům. Existence chráněné zóny byla ze strany odborné veřejnosti kladně hodnocena.

V roce 2010 oslavil Úřad výročí 80 let své existence. Dne 2. 11. 1930 došlo k založení historického předchůdce Úřadu, Společnosti pro mezinárodněprávní ochranu mládeže v Republice Československé. Tato společnost stála u zrodu myšlenky jedné centrální instituce s celostátní

působností, která by se mohla soustředit na úzce specializovanou oblast právní ochrany a pomoci poskytované nezletilým dětem v případech s přeshraničním prvkem. Činnost Společnost pokračovala v jiných právních subjektech (Úřadovny ochrany mládeže v Brně, Ústředí pro mezinárodně právní ochranu mládeže) až do dnešní formy Úřadu.

1.2 Jednotlivé agendy Úřadu

1.2.1 Vymáhání výživného

V roce 2010 Úřad zahájil přípravy na změnu systému vymáhání, jenž nastane v důsledku vstupu nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, v platnost; ta nastane dne 18. 6. 2011 (dále jen „nařízení o výživném“). Úřad byl Ministerstvem spravedlnosti notifikován jako ústřední orgán České republiky dle tohoto nařízení. V rámci přípravy na posílení kompetencí Úřadu v oblasti vymáhání výživného byl získán dálkový přístup do katastru nemovitostí a centrálního registru dlužníků. Bohužel se dosud – zejména z technických důvodů – nepodařilo získat přístup do centrální evidence obyvatel a evidence motorových vozidel.

Poměrně vysoká je úspěšnost vymáhací procedury z Německa, Rakouska, Slovenska, Švédska a z některých států USA. Bohužel, i v těchto státech převažuje formalistický přístup ke zpracování případů, kdy se přijímací orgány velmi striktně drží jen svých základních úkolů, samotnou činnost často delegují na jiné složky (advokáty, soudy, orgány místní samosprávy apod.) a veškerou komunikaci pouze přeposílají.

K jednotlivým státům:

Slovenská republika

Ve vztahu ke Slovensku výrazně převažuje agenda vymáhání výživného od povinných žijících v České republice pro oprávněné žijící na Slovensku. V těchto případech Úřad jedná na základě plné moci oprávněného (resp. jeho zákonného zástupce) v souladu s § 26 odst. 2 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“). Problémy s vymáhání běžného i dlužného výživného jsou v mnoha případech stále stejné a jejich příčinou je nejčastěji dlouhodobá nezaměstnanost povinných, jejich nízké příjmy, nemajetnost, bezdomovectví, kdy i přes trestní stíhání povinní stále neplní svoji vyživovací povinnost.

Přesto ale došlo k vymožení výživného i v některých tzv. beznadějných případech díky využití nových postupů. Velmi často Úřad využívá svých oprávnění daných § 53 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálněprávní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (žádost o sdělení požadovaných informací). Osvědčilo se zaslání výzvy na úřady práce, okresní správy sociálního zabezpečení, obce, zaměstnavatele, věznice, žádosti policii o prošetření poměrů povinného (nikoliv trestní oznámení), možnost nahlížení přímo do katastru nemovitostí, důsledné a opakované urgencye soudů a exekutorů, přímý kontakt na mzdové účetní zaměstnavatelů povinných a vyjasnění problémů ohledně srážek pro výživné v jiné měně, atd.

Některé nové postupy se ale v praxi neosvědčily, např. podání návrhu na zahájení výkonu rozhodnutí vydáním příkazu k výplatě.

Stále stejné jsou problémy při vyřizování žádostí dle § 260 o. s. ř., návrhu dle ustanovení § 260a o. s. ř. o prohlášení majetku povinného, zejména u některých soudů, krátké lhůty k vyjádření

určené soudem při nařízeném výkonu rozhodnutí, nepříliš fungující spolupráce s centrálou České správy sociálního zabezpečení (na rozdíl od okresních pracovišť).

V rozhodování jednotlivých soudů o návrzích na uznání a výkon cizozemského rozhodnutí panuje stále velmi nejednotný přístup. Např. uznání cizozemského exekučního titulu je v usneseních jednotlivých soudů různé [bez uvedení předpisů, dle nařízení Rady (ES) č. 44/2001, ale i v ojedinělém případě dle nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 dále jen „nařízení Brusel IIa“], dle dvoustranné smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou, dle haagské Úmluvy o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti ze dne 20. 10. 1973]. Usnesení mají různou úroveň odůvodnění, což např. v případě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy vede k nejasnostem zejména v malých podnikatelských subjektech (obchodních společnostech). Problém je i v přístupu soudu při stanovení výživného v Slovenské republice ve výši 30 % životního minima.

Ve spolupráci se slovenským ústředním orgánem nepanuje jednotný názor v přístupu k podávání trestních oznámení, jehož podání považuje Úřad za motivační faktor v ochotě povinného platit výživné.

V případech, kdy oprávněný žije v České republice a povinný na Slovensku, je veden podstatně menší počet případů.

Slovenský přijímací orgán nezastupuje oprávněné přímo v soudním řízení na základě plné moci jako český přijímací orgán, ale věc vymáhání výživného předává exekutorům. Tento způsob práce se jeví méně operativním a méně příznivým pro samotné oprávněné. Nepříznivá je zejména otázka nákladů exekučního řízení v případech, kdy výživné nelze vymoci pro nemajetnost povinného. V těchto případech může dojít k tomu, že oprávněný bude povinen hradit náklady exekuce.

Spolková republika Německo

Agenda vymáhání výživného z Německa nadále patří mezi nejpočetnější. Spolupráce s německým ústředním orgánem byla po část loňského roku poměrně problematická, neboť u tohoto orgánu došlo k organizačním změnám a ke značným časovým prodáváním při vyřizování některých případů. Po ustálení situace bylo nutné v některých případech odpovědi opakovaně urgovat a i přes opakované urgency nepřišla odpověď.

V agendě vymáhání výživného do Německa německé úřady nezasílají podklady v potřebném vyhotovení, není tedy možné zahájit kroky pro realizaci soudního vymáhání. U již probíhajícího vymáhání se buď zjistilo, že povinný se v České republice již nezdržuje, nebo nemá prostředky pro placení výživného.

Ve starších případech stále pokračuje spolupráce s Německým institutem pro pomoc mládeži a rodinné právo v Heidelbergu. Spolupráce s touto institucí je velmi pružná, často vede k dohodě s povinnými a k efektivnějšímu vymození výživného. Nevýhodou jsou platby na úhradu nákladů spojených s vymáháním výživného, které institut sráží ve výši 10 % z vymoženého výživného.

Polsko

Referentka vyřizující agendu ve vztahu k Polsku osobně navštívila polský ústřední orgán. S ním bylo přesně ujasněno, jaké podklady jsou jimi požadovány a jakým způsobem vymáhání výživného v Polsku probíhá. Na základě konzultací byly vypracovány standardní dvojjazyčné formuláře, což vede k zjednodušení pro oprávněné při vyplňování žádostí. V několika starších spisech na žádost

Úřadu polský ústřední orgán intervenoval u příslušných soudu a exekutorů. Nově je možné s polským ústředním orgánem komunikovat e-mailem.

Ve věci vymáhání výživného z České republiky do Polska je postupováno zpravidla v souladu s Úmluvou o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, podepsané v Haagu dne 2. 10. 1973. Postupně byly s odesílajícími orgány v Polsku (sądy okręgowie) upřesňovány náležitosti podkladů, které je nutné spolu s žádostmi o vymáhání zasílat. S částí přijímacích orgánů byla zahájena e-mailová komunikace, což vede k urychlení vyřizování spisů. V mnoha starších spisech se podařilo najít povinné a – pokud nebylo možné se dohodnout na úhradách výživného – byly podány návrhy na výkon rozhodnutí k soudu či trestní oznámení. Tímto je způsoben značný nárůst vymožené částky výživného.

Francie

Spolupráce s francouzským přijímacím orgánem je dlouhodobě nepružná, tento úřad nereaguje průběžně, veškeré úkony jsou časově velmi náročné, Úřad nedostává pravidelné zprávy o aktuálním stavu věci, zprávy mají obvykle charakter oznámení, že věc byla předána jinému orgánu a zatím se neví, jak tento orgán věc vyřídil.

Velká Británie

Spolupráce s anglickým přijímacím orgánem není příliš uspokojivá, převažuje u něj výše zmiňovaný formalistický přístup, kdy veškeré žádosti a urgencye Úřadu pouze přeposílají na další orgány (soudy). Přes opakované žádosti o zaslání vymožených plateb na bankovní účet Úřadu je vymožené výživné stále poukazováno formou šeků, což vede jak k větší administrativní náročnosti zpracování plateb, tak i k vyšším nákladům na bankovní poplatky.

USA

Spolupráce s orgány USA je stále proměnlivá s ohledem na značnou roztržitost legislativy i zvyklostí jednotlivých částí federace. Významně se zvýšila ochota orgánů v USA komunikovat e-mailem, což vedlo jak ke zrychlení, tak i snížení finanční náročnosti vyřizování této agendy.

Ostatní státy

Dlouhodobě se nedaří vyřešit špatnou spolupráci s přijímacími orgány Itálie, Slovinska nebo Španělska. Úřad se snažil využít i jiných cest působení na tamní příslušné orgány, například žádal o intervenci zastupitelské úřady České republiky v dané zemi a Ministerstvo spravedlnosti. Tyto intervence sice přinesly několik konkrétních informací o ugovaných případech, ovšem nevedly k zásadnější změně v laxním postoji zahraničních orgánů. V roce 2010 se zlepšila spolupráce s Maďarskem a Řeckem.

Pozitivní změnu lze snad očekávat od poloviny roku 2011, kdy budou uvedené státy Evropské unie povinny postupovat podle nařízení o výživném, a dojde ke změně v určení některých ústředních orgánů.

Nadále je problematické vymáhání ze států bývalé Jugoslávie, s některými státy se nepodařilo navázat kontakt (Bosna a Hercegovina), naopak navázána spolupráce s Chorvatskem.

Intenzivní působení na zahraniční přijímací orgány vedlo ke zvýšení vymožených částek z ciziny. Pro české oprávněné bylo vymoženo v roce 2010 11 958 tisíc Kč (oproti 11 348 tisícům Kč v roce 2009). Podrobnosti jsou uvedeny v tabulce 2.

Stát	Vymožené výživné (v tis. Kč)
Austrálie	229
Belgie	179
Dánsko	--
Francie	--
Holandsko	103
Itálie	360
Kanada	123
Kypr	11
Maďarsko	17

Polsko	297
Rakousko	1 514
Slovensko	1 116
Spojené království	388
Spolková republika Německo	5 020
Španělsko	114
Švédsko	36
Švýcarsko	438
USA	2 013
Celkem	11 958

Tab. 2: Vymožené výživné z ciziny

Pro oprávněné v cizině od povinných v České republice Úřad za stejné období vymohl a do ciziny převedl 7 198 tisíc Kč oproti 4 920 tisícům Kč v roce 2009, což představuje nárůst vymoženého výživného o 46 %. Zde může Úřad úspěšnost vymáhání vlastní činností ovlivnit daleko více.

Podrobnosti jsou uvedeny v tabulce 3.

Stát	Vymožené výživné (v tis. Kč)
Austrálie	59
Francie	20
Holandsko	377
Itálie	3
Jugoslávie	55
Kanada	41
Litva	14
Spolková republika Německo	233

Polsko	1 335
Rakousko	228
Slovensko	4 526
Švédsko	20
Švýcarsko	17
USA	229
Turecko	41
Celkem	7 198

Tab. 3: Vymožené výživné do ciziny

Výše uvedené částky zahrnují pouze platby, které byly poukazovány prostřednictvím Úřadu. Nelze však pominout, že další částky vymožené na základě činnosti Úřadu jsou poukazovány přímo povinnými nebo subjekty, které na základě žádosti Úřadu výživné v cizině vymáhají, k rukám oprávněných nebo jejich zákonných zástupců. Ačkoli jsou oprávnění i zahraniční orgány žádáni, aby veškeré přímé platby Úřadu oznamovali, jen malá část tuto informační povinnost plní. Přímé platby výživného z ciziny, o nichž je Úřad informován, jsou uvedeny v tabulkách č. 4 a 5:

Stát	Vymožené výživné (v tis. Kč)
Polsko	100
Rakousko	19
Spojené království	413
Španělsko	47
Švýcarsko	150
USA	371
Celkem	1 100

Tab. 4: Vymožené výživné –
přímé platby výživného z ciziny

Stát	Vymožené výživné (v tis. Kč)
Polsko	200
Slovensko	1 544
Celkem	1 744

Tab. 5: Vymožené výživné –
přímé platby výživného z ciziny

1.2.2 Návraty protiprávně přemístěných nebo zadržovaných dětí a zabezpečování styku s dětmi

Jako ústřední orgán podle haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 a také jako ústřední orgán podle nařízení Brusel IIa řeší Úřad také případy protiprávních přemístění nebo zadržení dětí a styku rodičů s dětmi.

Úřad postoupil v roce 2010 do ciziny v 31 případech žádosti o návrat dětí a v 8 případech žádost o výkon práva styku s dětmi.

Za stejné období obdržel z ciziny 17 žádostí o návrat dítěte a 4 žádosti o zabezpečení práva styku s dětmi. Z uvedených 17 případů protiprávního přemístění či zadržení dětí byl prozatím jen ve 2 případech podána žaloba na navrácení dětí k Městskému soudu v Brně. V obou případech soud nařídil navrácení dětí – jen u jednoho případu pak došlo k nucenému výkonu rozhodnutí odnětím dítěte.

I v roce 2010 převážná část dětí byla neoprávněně přemístěna nebo zadržena matkami (v 15 případech ze 17 při přemístění dětí do České republiky, v 19 z 27 případů přemístění dětí do ciziny).

Podrobnosti o geografickém rozdělení případů vyplývají z tabulky 6.

Stát	z ciziny		do ciziny	
	únos	styk	únos	styk
Belgie				1
Dominikánská republika			1	
Ekvádor				1
Irsko			1	1
Itálie	2		1	
Japonsko	1			
Kypr	1			
Lotyšsko	1			
Makedonie			2	
Mexiko	1			
Nizozemí	1			
Portugalsko	1			
Rakousko	2		1	
Řecko	1			
Slovensko	2		8	3
Spojené arabské emiráty		1		
Spojené království	1	2	5	3
Spolková republika Německo	2	1	2	3
Španělsko			1	1
Thajsko			1	
Ukrajina			1	
USA	1		3	2
Celkem	17	4	27	15
Celkem případů		21		42

Tab. 6: Únosy a realizace práva styku podle států

Případy žádostí o výkon práva styku s dítětem jsou dlouhodobého charakteru a při rozporných stanoviscích rodičů mohou být v evidenci i řadu let.

Výsledek řešení jednotlivých případů je v následujících tabulkách 7 a 8:

Únos	Návrat dobrovolný bez rozhodnutí soudu	Návrat dobrovolný po rozhodnutí soudu	Návrat na základě výkonu rozhodnutí	Návrat zamítnut	Nespolupráce žadatele	Stále v řešení	Jiná dohoda	Zpětvzetí žádosti	Celkem
z ciziny	6	1	1	0	3	3	0	3	17
do ciziny	10	1	3	2	2	6	0	3	27

Tab. 7: Únosy – způsoby řešení

	Dohoda o styku uzavřena	Nespolupráce žadatele	Stále v řešení	Celkem
Modré	2	1	1	4
Červené	5	3	7	15

Tab. 8: Realizace práva styku – způsoby řešení

K jednotlivým státům:

Španělsko

Spolupráce španělského ústředního orgánu byla značně neuspokojivá; dokonce odmítl vyřizování únosového případu s odůvodněním, že s ohledem na úsporná opatření se může zabývat pouze jasnými případy. Úřad se prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti obrátil na španělský kontaktní bod Evropské soudní sítě. Po této intervenci se přístup španělského ústředního orgánu změnil a daný případ řádně začal vyřizovat. Nicméně je spolupráce zdlouhavější, problémy se zjištěním pobytu osob.

Ukrajina

Stále probíhají 3 případy navrácení dětí do České republiky (z roku 2010 i předchozích let), kdy je řízení před ukrajinskými soudy velmi zdlouhavé a ukrajinské soudy neprovádějí efektivně výkon rozhodnutí.

Ostatní státy

Z nověji spolupracujících orgánů lze kladně hodnotit makedonský a kyperský ústřední orgán. Bohužel zdlouhavá je spolupráce s ústředním orgánem Řecka. Zcela nekontaktní byl ústřední

orgán Thajska, kdy se Úřad obrátil se žádostí o intervenci přímo na stálou kancelář Haagské konference mezinárodního práva soukromého. Ta ochotně podnikla kroky ve směru k thajskému ústřednímu orgánu, nicméně v krátkém časovém úseku od této intervence došlo k navrácení dětí.

Úřad nadále spolupracoval s Ministerstvem spravedlnosti a ustanoveným styčným soudcem ve věcech rodinného práva Lubomírem Ptáčkem. Styčný soudce velmi účinně pomáhal zprostředkovat komunikaci se zahraničními soudy, byl nápomocen při objasňování české právní úpravy u cizích státních orgánů.

V několika případech se již podařilo dosáhnout přiznání bezplatné právní pomoci pro žadatele o navrácení dětí, kteří nemají prostředky na to, aby si sami platili náklady na zastupování advokátem. Je-li takový žadatel o navrácení dítěte z ciziny, Úřad mu cestou Ministerstva spravedlnosti zajistí podání žádosti o přiznání bezplatné právní pomoci ve smyslu Směrnice Rady 2003/8/ES z 27. ledna 2003 o usnadnění přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v takovýchto sporech na Městský soud v Brně. Bohužel advokáti nemají příliš zájem o zastupování klientů v obdobných případech; možnost jejich ustanovení je také často omezena jazykovými znalostmi advokátů.

Všichni referenti vyřizující agendu mezinárodních únosů velmi intenzivně pracovali s rodiči, kteří se cítili ohroženi únosem dítěte nebo naopak měli v úmyslu vycestovat z místa obvyklého bydliště dítěte do jiného státu. Rodiče byli vedeni k tomu, aby získali souhlas druhého rodiče s vycestováním anebo požádali soud o jeho nahrazení ve smyslu ustanovení § 49 zákona č. 94/1963 Sb. o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Rodiče (nejčastěji matky) – čeští občané s obvyklým bydlištěm v cizině se často na Úřad obracejí a žádají, aby jim byla poskytnuta pomoc při „navrácení“ i s dítětem do České republiky. Argumentují svým státním občanstvím (případně státním občanstvím dítěte) a žádají Českou republiku o ochranu. Vysvětlení principů únosového práva, kdy jeden rodič není oprávněn bez souhlasu druhého rodiče přemístit dítě do jiného státu, vyžaduje mnohdy opakované poskytování konzultací ze strany právníků i psychologů.

Vzrostl počet konzultací ve vztahu k „exotickým“ zemím, zejména ve vztahu k Dominikánské republice, Thajsku, Japonsku.

Do únosových kauz se ve všech jeho fázích zapojují psychologové. Jsou přítomni při úvodních konzultacích s klienty a jejich advokáty v rámci prevence a účastní se řešení již probíhajících případů jak před zahájením soudního řízení, tak i v jeho průběhu. Nabízejí podporu a rady klientům, kteří usilují o navrácení dětí ze zahraničí, hledají nový způsob komunikace s druhým rodičem či dítětem samotným. Podílejí se také na formulaci korespondence s účastníky řízení. Důležitou kapitolou působení psychologů na úřadu je samotná mediace, jejíž výcvik absolvoval jeden z nich a která opakovaně umožnila zprostředkovat dohodu rodičů bez soudních průtahů. Absolvování výcviku mediace by bylo nepochybně žádoucí jak pro psychology, tak pro právníky vyřizující agendu mezinárodních únosů dětí, ovšem výcvik je jak finančně, tak i časově náročnou záležitostí.

1.2.3 Agenda mezinárodního osvojení

K 1. 4. 2010 nabylo účinnosti Metodické doporučení pro zprostředkování osvojení do ciziny, které podrobně upravuje postup Úřadu i spolupracujících institucí při zprostředkování osvojení českých dětí do rodin v zahraničí. Metodické doporučení shrnuje použitelnou legislativu, průběh správního řízení o zařazení žadatelů do evidence osob vhodných k osvojení, o svěřeni dětí do péče budoucích osvojitelů i o udělení souhlasu s osvojením, průběh interakce mezi dítětem a žadatelem o osvojení a systém sledování vývoje dítěte po jeho přemístění do zahraničí.

Do evidence Úřadu bylo zařazeno 40 žadatelských párů o osvojení dítěte z České republiky. Geografické rozložení je v následující tabulce:

Žadatelský pár ze státu	počet
Dánsko	2
Island	1
Itálie	16
Rakousko	10
Spolková republika Německo	2
Švédsko	9
Celkem	40

Tab. 9: Původ žadatelů o osvojení
zařazených do evidence Úřadu

Do předadopční péče do ciziny bylo svěřeno 36 dětí; z toho 21 dítě bylo zařazeno do evidence Úřadu pro zprostředkování mezinárodního osvojení v roce 2010. Geografické rozložení svěřených dětí do jednotlivých zemí je v následující tabulce:

Stát	počet dětí
Dánsko	4
Island	2
Itálie	11
Německo	7
Rakousko	2
Španělsko	1
Švédsko	9
Celkem	36

Tab. 10: Umístění dětí do předadopční
péče do ciziny

V roce 2010 se již pravidelně v měsíčních intervalech scházel poradní sbor Úřadu pro zprostředkování osvojení pro náhradní rodinnou péči. Poradní sbor Úřadu má 5 členů a jsou v něm zastoupeny profese dětského lékaře, psychologa, sociálního pracovníka, a to v osobách z ústavních zařízení, nestátních organizací i nadřízeného Ministerstva práce a sociálních věcí. Tito externí odborníci schopní přispět k rozhodování rozšířeným pohledem na případy i svými profesními zkušenostmi. Na jednání poradního sboru psychologové Úřadu vždy představili děti vhodné k osvojení do zahraničí a pro každé dítě navrhli několik párů, které by pro dané dítě byly nejvhodnější jako budoucí osvojitelé. Poradní sbor pak hlasováním sestavuje pořadí, v němž by

měl být provedeno spárování dítěte s žadateli. Žadatelé jsou v daném pořadí Úřadem oslovováni, zda mají zájem o seznámení s dítětem.

Pokud žadatelé projeví zájem o seznámení s dítětem, Úřad dohodne termín a podrobnosti interakce. Ta již v souladu s metodickým doporučením probíhá za účasti psychologa Úřadu. Nová systémová zlepšení – nastavení posuzování žadatelů, užší spolupráce se zařízeními, kde jsou umístěné děti, a doprovázení interakcí proces zprostředkování – učinila proces plynulejším, bezpečnějším a ještě více transparentním. Postup, do něhož jsou zapojeni opatrovníci dětí, zaměstnanci zařízení a kvalifikovaní tlumočníci se opakovaně ukázal jako efektivní a je zahraničními klienty i spolupracujícími institucemi vysoce hodnocen jako velmi kvalitní.

V roce 2010 byla nadále posilována spolupráce s ústavními zařízeními – mimo jiné ve dnech 6. a 7. 10. 2010 dvě zaměstnankyně úřadu vystoupily se svými odbornými příspěvky na tradičním setkání ústavních zařízení, které pořádal Kojenecký ústav v Plzni.

1.2.4 Další činnosti

V roce 2010 došlo ke značnému nárůstu případů tzv. „repatriací“, tzn. řešení situací, kdy se dítě – občan jiného členského státu Evropské unie nachází v jiném státě a je třeba je umístit do ústavního zařízení nebo pěstounské péče v jeho domovském státě. Nejčastěji tyto případy nastávají ve vztahu ke Slovenské republice. Z tohoto důvodu se dne 28. 6. 2010 uskutečnilo na Ministerstvu práce a sociálních věcí setkání zainteresovaných orgánů, tj. kromě uvedeného ministerstva a Úřadu také Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky a Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže. Na schůzce bylo jasně deklarováno, že jak Česká republika, tak i Slovenská republika mají zájem o „navracení“ svých státních občanů. Případy je však nutno posuzovat citlivě, s přihlédnutím k sociálním, rodinným a citovým vazbám dítěte v daném státě. Pokud je třeba dítě „navrátit“, je nutné postupovat podle článku 56 Nařízení Brusel IIa, takže o umístění dítěte do ústavního zařízení v jiném státě rozhoduje (mezinárodně) příslušný soud v místě, kde se dítě nachází, a to po konzultaci s ústředním orgánem státu, do nějž má být dítě umístěno. Tento postup nebyl všeobecně znám ani soudům, ani orgánům sociálně-právní ochrany dětí, a Úřad při různých odborných příležitostech (účast v soudních řízeních, vzdělávací aktivity, webové stránky, přímé kontakty s dotčenými subjekty) postup objasňoval. V roce 2010 bylo takto řešeno 15 případů „navracení“ slovenských nezletilých občanů (nejčastěji dětí narozených v České republice a záhy opuštěných matkou) do Slovenské republiky a 3 opačné případy.

Nadále bylo po Úřadu často požadováno prošetření poměrů dětí v cizině. Bohužel, žádosti často přicházejí od osob, jež nejsou nositeli rodičovské zodpovědnosti (např. prarodiče) a zahraniční orgány odmítají tyto žádosti odpovídat. Většina spolupracujících zahraničních orgánů důsledně plní pouze ty úkoly, které jsou jim výslovně uloženy zákonem a mezinárodními smlouvami.

Úřad i nadále intenzivně spolupracoval s místními orgány sociálně-právní ochrany dětí. Skutečnost, že Úřad bývá ustanovován kolizním opatrovníkem dítěte v řízeních, kdy je cizí prvek nepodstatný, mnohdy snižuje efektivitu práce, neboť mnohdy kromě několika místních orgánů sociálně-právní ochrany dětí (např. orgán v místě trvalého bydliště dítěte, orgán v místě ústavního zařízení, v němž se dítě zdržuje apod.) do řízení vstupuje ještě Úřad.

Častěji byla využívána možnost zjišťování poměrů dětí podle haagské Úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí z 19. 10. 1996 (publikována sdělením č. 141/2001 Sb. m. s.), a to zejména

ve vztahu k evropským státům, které nejsou členskými zeměmi Evropské unie (například Švýcarsko, Ukrajina).

2. Zpráva o hospodaření

2.1 Údaje o majetku

Rok 2010 byl po předchozím roce, poznamenaném v závěru roku 2009 stěhováním Úřadu, charakterizován výraznou obměnou hmotného majetku, zejména kancelářské a výpočetní techniky, která byla v průběhu roku 2010 také předepsaným způsobem vyřazována. K vlastnímu navyšování hmotného majetku pořízováním nové techniky v průběhu roku 2010 docházelo jen v minimální míře.

Ke konci roku 2010 byl stav majetku Úřadu následující:

Dlouhodobý nehmotný majetek – software v celkové hodnotě	1,437.705,34 Kč
Dlouhodobý hmotný investiční majetek v celkové hodnotě	841.261,11 Kč
Hmotný majetek – nábytek v celkové hodnotě	1,416.418,42 Kč
Hmotný majetek – kancelářské stroje v celkové hodnotě	862.428,48 Kč
Celková hodnota účtovaného majetku	4,557.813,35 Kč

2.2 Rozpočet a jeho čerpání

2.2.1 Celkové zhodnocení plnění rozpočtu Úřadu

Přehled plnění rozpočtu (s uvedením peněžních údajů v tisících Kč) je uveden v následující tabulce.

Ukazatel	Skutečnost 2009	Schválený rozpočet 2010	Upravený rozpočet 2010	Skutečnost 2010	Plnění uprav. rozpočtu v %
Příjmy v tis. Kč celkem	72,0	2,0	2,0	1,14	57,00
Výdaje v tis. Kč celkem	17 628,36	12 535,00	13 350,00	13 413,95	100,48
Běžné výdaje v tis. Kč	17 628,36	12 535,00	13 350,00	13 413,36	100,48
Investiční výdaje	0	0	0	0	0

Tab. 11: Přehled plnění rozpočtu

Vyšší skutečné výdaje v roce 2010 oproti upravenému rozpočtu jsou podloženy zapojením nároků z nespotřebovaných výdajů v předchozích letech částkou 220 320,-- Kč. Při uplatnění této částky došlo k nedočerpání celkových výdajů ve výši 159 tis. Kč v důsledku nařízeného vázání mzdových

prostředků a ve vztahu k této skutečnosti při odchylné struktuře platů a ostatních osobních výdajů i k nižším platbám povinného pojistného placeného zaměstnavatelem.

V průběhu roku 2010 byla vůči Úřadu Ministerstvem práce a sociálních věcí provedena 3 rozpočtová opatření v oblasti věcných výdajů a 3 rozpočtová opatření v oblasti prostředků na platy a ostatní platby za provedenou práci; další 42 rozpočtová opatření byla provedena v rámci rozpočtu organizace v souvislosti s nezbytnými převody finančních zdrojů při jejich celkově nízké úrovni vyžadující časté operativní zásahy.

Rozpočtová opatření v oblasti věcných výdajů byla provedena v březnu částkou 650 tis. Kč, v září částkou 125 tis. Kč (při současném uvolnění nároků z nespotřebovaných výdajů v předchozích letech v částce 220,32 tis. Kč) a v prosinci 2010 částkou 40 tis. Kč. S ohledem na jejich výši a termíny provedení neměla tato opatření nežádoucí vliv na rovnoměrné čerpání výdajů v průběhu roku a přispěla k řešení našich záměrů zejména v oblasti financování výpočetní techniky a informačních technologií.

Třemi rozpočtovými opatřeními v oblasti výdajů na platy v červnu, červenci a září 2010 byly řešeny pouze přesuny prostředků z platů zaměstnanců v platebním poměru ve prospěch ostatních osobních výdajů v důsledku řešení výplaty odstupného a výplat odměn za práci podle dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Uvedené přesuny neměly tudíž vliv na celkovou výši výdajů na platy a ostatní platby za provedenou práci.

2.2.2 Čerpání rozpočtových prostředků v jednotlivých čtvrtletích

Rozpočet Úřadu byl čerpán v průběhu roku s určitými výkyvy, a to s přihlédnutím k postupnému zavádění optimalizačních a stabilizačních opatření Úřadu a také s ohledem na posílení rozpočtu Úřadu k provedení těchto opatření v závislosti na vývoji veřejných financí až ve druhé půli roku. Tento vývoj prezentuje následující tabulka:

Ukazatel	čtvrtletí I	čtvrtletí II	čtvrtletí III	čtvrtletí IV
Výdaje celkem	16,58%	25,51%	22,53%	35,85%
Běžné výdaje	16,58%	25,51%	22,53%	35,85%
Invest.výdaje	0	0	0	0

Tab. 12: Realizace rozpočtu po čtvrtletích

Vyšší nerovnoměrnost čerpání rozpočtových prostředků ve IV. čtvrtletí 2010 byla ovlivněna nepravidelnou, v jednom případě jednorázovou fakturací za práce, které probíhaly po celé období roku, popřípadě v dlouhodobé části roku (šlo především o práce v oblasti výpočetní techniky a informačních technologií). Úpravy rozpočtu časově navazovaly, resp. umožňovaly realizaci žádoucích aktivit, neovlivnily tudíž nerovnoměrné čerpání rozpočtových prostředků zejména v závěru roku.

2.3 Rozpočtové příjmy a výdaje

2.3.1 Rozpočtové příjmy

Pro rok 2010 byl Úřadu stanoven rozpočet příjmů částkou 2.000,-- Kč. K 31. 12. 2010 činily příjmy Úřadu 1 138,53 Kč, což bylo v rozhodující míře ovlivněno nízkými zůstatky na účtech a absencí dalších běžných zdrojů (dobropisy, prodeje majetku apod.).

2.3.2 Rozpočtové výdaje

Upravený rozpočet Úřadu v roce 2010 činil 13 350 tisíc Kč. Jeho konečná výše je trvale ovlivňována výrazným poddimenzováním finančních potřeb úřadu v období před rokem 2008, vyžadujícím především dořešení potřeb informačních technologií a kancelářské techniky, odpovídající nárokům elektronického vedení spisové služby (výkonné tiskárny, skenery apod.). Pro střednědobý výhled, související s plánovaným dořešením společné dislokace organizačních složek přímo řízených Ministerstvem práce a sociálních věcí, lze předpokládat stabilizaci rozpočtových výdajů.

2.4 Vnitřní a vnější kontroly

Ve dnech 14. až 17. 9. 2010 a dále pak ve dnech 15. až 16. 9. 2010 byly provedeny mimořádné veřejnosprávní kontroly, realizované kontrolními zaměstnanci odboru ekonomického a odboru interního auditu a kontroly Ministerstva práce a sociálních věcí.

Kontrolní činnosti, zaměřené shodně na následnou kontrolu plnění opatření přijatých a uložených kontrolami stejného subjektu v roce 2009 v důsledku kontrolní činnosti realizované za předchozího vedení úřadu, byly prováděny postupně podle odborné příslušnosti jednotlivých členů kontrolní skupiny a kontrolní zjištění byla zpracována do jednotlivých výstupů uspořádaných podle obsahu zjištění. Po následném došetření a vyhodnocení získaných podkladů byly obě kontroly ukončeny 18. 10. 2010.

Další kontrolou byla daňová kontrola Finančního úřadu Brno I zaměřená na kontrolu skutečností rozhodných pro vznik povinnosti odvodu za porušení rozpočtové kázně v letech 2007 a 2008. Kontrola byla zahájena 26. 10. 2010 a ukončena byla Protokolem o projednání zprávy o daňové kontrole dne 5. 5. 2011. Výsledkem této kontroly bylo zjištění o neoprávněném použití prostředků státního rozpočtu v letech 2007 a 2008 v celkové výši 48 232,-- Kč, na které vydá Finanční úřad Brno I platební výměr. Uvedené rozhodnutí navazuje na předchozí veřejnosprávní kontrolu Finančního ředitelství v Brně z roku 2009, která skončila konstatováním o porušení rozpočtové kázně v letech 2007 a 2008 v rozsahu 843 669,-- Kč, proti kterému se také nové vedení Úřadu bránilo podáním námitek proti protokolu o výsledku veřejnosprávní kontroly ze dne 15. 12. 2009.

Kontrola byla dne 25. 11. 2010 provedena rovněž Městskou správou sociálního zabezpečení v Brně se zaměřením na pojistné a plnění úkolů v nemocenském pojištění. Kontrolou nebyly shledány závady, opatření k nápravě nebyla uložena.

2.5 Hodnocení hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti vynakládání výdajů

Významným ukazatelem hospodárnosti je nákladovost na jednoho zaměstnance, která je v uplynulých 6 letech následující.

Vývoj je v hodnoceném období ovlivněn rokem 2009, který je zatížen výše popsanými neopakovatelnými vlivy. Pro další období je možno předpokládat, také v souvislosti s přijatými opatřeními, další snižování nákladovosti a zvyšování hospodárnosti činnosti Úřadu.

Vývoj nákladovosti na jednoho zaměstnance je sumarizován takto:

Rok	nákladovost na jednoho zaměstnance
2010	176 682,-- Kč
2009	322.164,-- Kč
2008	227.232,-- Kč
2007	289.572,-- Kč
2006	285.312,-- Kč
2005	288.924,-- Kč

Tab. 13: Nákladovost na jednoho zaměstnance v letech 2005 až 2010

2.6 Údaje o výdajích na účast na mezinárodních konferencích a obdobných akcích

V souvislosti s výrazným zvýšením zahraničních aktivit a s nimi spojeným nárůstem zahraničních služebních cest se tento vývoj promítl souhrnnými náklady na zahraniční služební cesty ve výši 126.558,-- Kč při průměrných nákladech na jednu cestu ve výši 12.656,-- Kč a při nákladech na 1 osobu a den ve výši 2.388,-- Kč. Tato kvantifikace dostatečně svědčí o vysoké úspornosti při realizaci těchto služebních cest. Uskutečněné pracovní cesty přímo souvisely s postavením Úřadu. Jedná se o pravidelné akce, opakující se každoročně nebo v delších časových obdobích a účast zástupce z České republiky je nezbytná jak pro prosazování postoje České republiky k probíraným tématům, tak i pro navázání kontaktů s obdobnými subjekty v zahraničí.

Cestovné bylo poskytnuto v souvislosti s následujícími zahraničními pracovními cestami:

Dne 2. 3. 2010 se v Centre Albert Borschette v Bruselu, Belgie, uskutečnilo 4. setkání ústředních orgánů určených podle čl. 53 Nařízení Brusel IIa.

Ve dnech 26. až 29. 4. 2010 se Úřad účastnil 16. neformálního pracovního setkání ústředních orgánů pro mezinárodní adopci, Amsterdam, Nizozemí.

Ve dnech 17. až 25. 6. 2010 se konalo zasedání Zvláštní komise Haagské konference mezinárodního práva soukromého k Úmluvě o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (Haag, Nizozemí).

Ve dnech 4. až 6. 7. 2010 proběhl letní seminář pořádaný Children above All v Karlstadu ve Švédsku.

Ve dnech 26. až 29. 9. 2010 v Berlíně proběhl workshop a setkání Mezinárodní sociální služby.

Ve dnech 13. a 14. 12. 2010 proběhlo setkání se zástupci pověřené organizace Eltern-Kind-Brücke e.V. a AdA Adoptionsberatung e. V. a zástupci z ústředního orgánu Spolkové republiky Německo v prostorách organizace EKB v Heidelbergu, Německo.

Ostatní finanční prostředky byly použity na úhradu tuzemských služebních cest k účasti při jednáních u soudů, k návštěvám kojeneckých ústavů a dětských domovů (zejména k výkonu asistence při interakcích v agendě mezinárodních adopcí), orgánů sociálně-právní ochrany a k účasti na jednáních a poradách na Ministerstvu práce a sociálních věcí a dalších ústředních orgánů státní správy.

Brno, 25. června 2011

JUDr. Zdeněk K a p i t á n, Ph.D.
ředitel